

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE i CRNE GORE

48. nagradni konkurs za radove sa jevrejskom tematikom

2004. godina

Šifra: Onomastika

O JEVREJSKIM IMENIMA

Tov šem mi'šemen tov - Bolje je dobro ime od dobrog ulja.

Nomen est omen - Ime je znak.

JAD VA'ŠEM:

*Podi'ã ću u domu svome i među zidovima svojim SPOMENIK i IME,
daću večno ime svakome od njih, ime koje se neće zatrti! (Isaija, 56:5)*

Šifra: Onomastika

O JEVREJSKIM IMENIMA

Tov šem mi'šemen tov - Bolje je dobro ime od dobrog ulja.

Nomen est omen - Ime je znak.

JAD VA'ŠEM:

*Podiĉi ću u domu svome i meĉu zidovima svojim SPOMENIK i IME,
daću veĉno ime svakome od njih, ime koje se neće zatrti! (Isaija, 56:5)*

*U Ime Boga, uz blagoslov BoŹji (Baruh ha-Šem), uz pomoć BoŹju
(Be'ezrat ha-Šem) i uz hvalu Gospodu (Toda la'El) - neka je sveto Ime
Njegovo -*

POĀINJEMO

ovaj nař prikaz o imenima, Bog neka nam oprostĭ, kratkim uvodom o Imenu Gospoda, taĉnije reĉeno - imenima Njegovim, kako se pojavljuju u Knjizi nad knjigama - *TANAH*-u (skraćenici za *Tora, Neviim, Ktuvim*) na hebrejskom, odn. u *Starom zavjetu* i u novim i novijim prevodima. Ne znamo koliko imena ima tamo Bog i verujemo da ih ima puno, ali verovatno manje nego naziva za *Alaha* u Koranu, gde ih on ima oko devedeset.

Mi ćemo se ovde zadržati samo na nekoliko Njegovih imena, onih koja se pominju najĉešće: Bog (na hebrejskom: *El, Eloha, Elohim, Elokim*), Ime (*Ha-Šem*), Bog svemogući ili svemoŹni (*El Šadaj*), Gospod (*Adon olam, Adonaj*), Gospod stvoritelj / tvorac sveta (*Elohim Bore Olam*), Bog Savaot ili Bog nad Vojskama

(*Elohim Cvaot*), Jahve, Jehova (četiri hebrejska slova: *jod-hej-vav-hej*, simbol Boga Svevišnjega)...

Primeru radi donosimo ovde nekoliko citata sa imenima **Imena** (po prevodima Daničića i Grubišića):

Prva knjiga Mojsijeva:

17:1 – A kad Avramu bi devedeset i devet godina javi mu se Gospod i reče mu: ja sam Bog svemogućí... (po drugom prevodu: Ukaza mu se Jahve pa mu reče: Ja sam El Šadaj – Bog Svevišnji...)

35:11 – I još mu reče Bog: ja sam Bog svemogućí... (Onda mu Bog reče: Ja sam El Šadaj – Bog Svevišnji...)

48:3 – I reče Jakov Josifu: Bog svemogućí javi se meni u Luzu... i blagoslovi me... (Reče Jakov Josipu: Bog Svemožni, El Šadaj, objavi mi se u Luzu... i blagoslov mi dade...)

Priče Solomonove:

18:10 – Tvrda je kula Ime Gospodnje. K njemu će uteći pravednik...

Jeremija:

32:7-8 – Jer ovako govori Jahve nad Vojskama, Bog Izraelov...

32:18 – Bože veliki, silni, kojemu je ime Gospod nad vojskama (Bože veliki i moćni, kome je ime Jahve nad Vojskama...)

Isaija:

14:22 – Ustaću na njih, reče Jahve nad Vojskama, i zatrću Babilonu ime i ostatak, rod i porod...

24:15 - Zato slavite Gospoda u dolinama, na ostrvima morskim ime Gospoda Boga Izrailjeva...

30:27 – Gle, ime Gospodnje ide izdaleka... (Gle, ime Jahve izdaleka dolazi...)

Psalmi Davidovi:

7:18 – Hvalim Gospoda za pravdu njegovu, i pjevam imenu Gospoda višnjega...

102:16 – (15) – Tada će se neznabošci bojati imena Gospodnjega i svi carevi zemaljski slave njegove...

109:13 – Natražje njegovo nek se zatre, u drugom koljenu neka pogine ime njegovo. (Neka mu se zatre potomstvo, u drugome koljenu neka se zatre ime njegovo!)

113:1-2-3 – Hvalite, sluge Gospodnje, hvalite ime Gospodnje... Da bude ime Gospodnje blagosloveno otsad i dovijeka... Od istoka sunčanoga do zapada da se slavi ime Gospodnje...

135:1-3 – Hvalite ime Gospodnje... Hvalite Gospoda, jer je dobar Gospod; pojte imenu njegovu, jer je slatko...

135:13 - Gospode, ime je tvoje vječno; Gospode, spomen je tvoj od koljena do koljena...

148:5 – Neka hvale ime Gospodnje, jer on zapovjedi i stvoriše se...

148:13 – Neka hvale ime Gospodnje, jer je samo njegovo ime uzvišeno, slava njegova na zemlji i na nebu...

*

U jevrejskoj tradiciji ime je znak, predskazanje, nešto što sluti na nešto značajno. *Šem tov* je dobro ime, dobar glas u smislu reputacije, bogougodno, a *Šem ra* je ime loše, zlokobno, zloslutno, bogohulno, te su Jevreji imenima pridavali veliki značaj i duboki smisao. Kao primer:

Knjiga o Jovu (30:8): Bijahu ljudi nikakvi i bez imena, manje vrijedni nego zemlja... (Sinovi bezvrijednih, soj bezimernih, bičevima su iz zemlje prognani...)

Peta knjiga Mojsijeva (22:14): ... da priliku da se govori o njoj i prospe rđav glas o njoj...

Po jevrejskom shvatanju, ime treba da prati čoveka od kolenke do groba. Ime je povezano sa životom, udesom, delovanjem njegovog nosioca. Ime treba da označi duševna i telesna svojstva koja roditelji priželjkuju za dete. Ime treba da bude izraz idealnih stremljenja, verskih, nacionalnih i socijalnih osećanja. Ime označava vezu sa istorijskom prošlošću i porodičnom tradicijom. Imena su Jevreji davali deci u nadi i sa željom da deca s imenom naslede i osobine i vrline velikih predaka ili milih pokojnika, uzora po kojima su ime dobila, da će ime imati odlučan uticaj na karakter deteta. Davana su imena narodnih velikana, proroka, mudraca, učitelja, mučenika i pravednika, pa i istorijskih i mitoloških junaka, jer je

ime za Jevreje bilo simbol, znamenje za njegovog nosioca, koje je trebalo da nagovesti i donese mu nešto dobro - *Bonum omen*.

Tanhum Bar-Aba, koji je živeo u Erec Jisraelu oko 350. godine nove ere, zapisao je: "*Budite brižljivi pri izboru imena vašoj deci, jer ime religioznog čoveka, mudraca, junaka ili kojeg velikana može imati odličan uticaj na buduće zvanje i karakter deteta, može da nasledi odlike uzora čije ime nosi.*"

*

Đura Daničić, koji je sa grčkog preveo *Bibliju*, odn. *Sveto pismo Staroga zavjeta*, nazvao je tzv. Petoknjižje 'Pet knjiga Mojsijevih', a u podnaslovu svake od njih nešto specifičnije:

1. Postanak (na latinskom: *GENESIS*);
2. Izlazak (*EXODUS*);
3. Levitska (*LEVITICUS*);
4. Brojevi (*NUMERI*);
5. Zakoni ponovljeni (*DEUTERONOMIUM*).

U hebrejskom originalu tih pet knjiga nose imena po prvom pasusu:

1. U početku (*Be'rešit*);
2. Imena (*Šemot*);
3. I pozva (*Va'jakra*);
4. U pustinji (*Ba'midbar*);
5. Reči (*Dvarim*).

U doba Prvoga hrama nalazimo mnoga imena, ali se ona ne ponavljaju u drugoj i trećoj generaciji. Deci nisu davana imena predaka, pa ni 'velikana', kao imena Avraham, Jichak, Jakov, Moše, Aharon, David, Šlomo i sl. pa se tačno zna na koga se od njih ime odnosi. Međutim, karakteristično je da je svako ime imalo svoje značenje i velika je šteta što se ni u jednom prevodu, možda makar u napomenama, ne objašnjava nastanak tih imena. Zato ćemo ovde pokušati da to ukratko iznesemo bar u nekoliko primera:

Avraham i supruga mu Sara nisu imali dece do u poznu starost. Kada su, po legendi, anđeli saopštili Sari da će zatrudneti i roditi sina, ona se nasmejala kao na

dobru šalu, ali kada joj se ipak rodio sin – ona ga je prozvala Jichak, što bi se moglo prevesti kao *Smeško*.

Taj 'Smeško' i supruga mu Rivka imali su blizance: prvi je rođen veoma rutav kao trava (*esev*), te mu je tako i ime dato – Esav, što bi se moglo prevesti kao *Travko*. Drugi sin rodio se držeći se za petu (*akev*) prvorođenog Esava, pa je zato i dobio ime Jakov, što bi se moglo prevesti kao *Petko*. (*Prva knjiga Mojsijeva, 25:26*).

Jakov je kasnije je dobio ime Jisrael (Izrael), jer se junački borio i s Bogom i s ljudima i odolio im... (*Prva knjiga Mojsijeva, 32:27-28*).

I većina ostalih biblijskih imena ima svoja značenja.

Dvanaest sinova praoca Jakova, odn. Jisraela (po Prvoj knjizi Mojsijevoj ili Knjizi postanka – *Be'rešit*) su od četiri majke: dve kćeri Lavanove i dve njihove robinje. Po Daničićevom prevodu njihova imena su:

- 29:32 Ruvim sin Lije
- 29:33 Simeun sin Lije
- 29:34 Levi sin Lije
- 29:35 Juda sin Lije
- 30:6 Dan sin Vale, robinje Rahiljine
- 30:8 Neftalim sin Vale, robinje Rahiljine
- 30:11 Gad sin Zelfe, robinje Lijine
- 30:13 Asir sin Zelfe, robinje Lijine
- 30:18 Isahar sin Lije
- 30:20 Zavulon sin Lije
- 30:21 Dina kći Lije
- 30:24 Josif sin Rahilje
- 35:18 Venonija / Venijamin sin Rahilje

Pošto se po prevodu ne mogu (ili teško mogu) prepoznati imena dece praoca Jakova/Jisraela bilo gde izvan granica bivše Jugoslavije, potrudimo se da to malo razjasnimo.

Pre svega, u originalu se supruge Jakova/Jisraela zovu *Lea* i *Rahel*, dok se njihove robinje zovu *Bilha* i *Zilpa*. Stari zavet ne pravi nikakvu razliku između

dece te četiri majke, dvanaest sinova i jedne kćeri. Ako krenemo po redu, deca se zovu: **REUVEN, ŠIMON, LEVI, JEHUDA, DAN, NAFTALI, GAD, AŠER, ISAHAR, ZVULUN, DINA, JOSEF** i **BEN-ONI** ili **BINJAMIN**. Svako od tih imena ima svoje značenje, do kojeg se lako može doći čitajući navedene pasuse iz Starog zaveta. Karakteristično je da su sva navedena imena davala svojoj deci majke.

U gotovo svim prevodima sa grčkog jezika pojavljuju se isti problemi, jer u grčkom nema nekih slova: pošto slovo ŠIN nije postojalo u grčkom jeziku, pretvaralo se u SAMEH odn. SIN, često uz dodatak slova P. Tako je biblijski *Šimšon* postao Sampson, *Šimon* Simeun, *Jehošua* Isus. Često se imenu dodavalo slovo N, pa je *Šlomo* postao Solomun. Svako slovo B postajalo je V, a H kao J, pa je *Bet Lehem* prevođen kao Vitlejem, *Beer Ševa* Virsaveja, *Babilon* - Vavilon i slično.

*

Karakterističan je izvorni naziv Druge knjige Mojsijeve ili Knjige izlaska - *Sefer Šemot (Knjiga imena)*, gde se donose imena svih sinova Jakovljevih koji su s njim pošli u Egipat (*Micrajim* ili Misir), kao i imena Moše, jer je detence izvučeno iz vode (*Druga knjiga Mojsijeva, 2:10*), te je nejasno kako se došlo do imena *Mojsije*, koje se kasnije među narodima pretvaralo u Moiz, Moric, Miša, Mušon...

Rabin Huna, koji je živio u Suri (Vavilon) oko 280. godine n.e. i bio upravnik velike ješive, rekao je svojim učenicima: "*Jedan od četiri razloga zbog kojih je Svevišnji izbavio Izrael iz egipatskog ropstva bio je što sinovi Izraela, uprkos 400-godišnjeg boravka u Egiptu, nisu zamenili svoja jevrejska imena egipatskim.*" I tako, dok su ranijih generacija Ruben i Jehuda otišli u Egipat i vratili se kao Ruben i Jehuda, a ne kao Rufus i Justus, u to doba oseća se pad hebrejskog jezika i prodor grčkog uticaja, iako su se Jevreji trudili da manje-više sačuvaju 'zvuk', 'melodiju' prethodnog imena. Tako je čak veliki sveštenik Jehošua promenio ime u Jason, Joakim u Alkimos, a potomci Matatjehua Makabejca dobili su dupla imena kao: Johanan Horkanos i Jehuda Aristobulos.

Što se tiče imena Aleksandar, koje se smatra hebrejskim i kojem se - ako uopšte - dodaje strano ime, jedno od objašnjenja je legenda, po kojoj je u doba kad je Aleksandar Makedonski (356-323 pre n.e.) pošao u osvajanja, jedne noći došao

mu je u san neki čudan čovek koji je stajao na glavi, s mačem u ruci. Taj čovek prorokovao je Aleksandru da će imati vanredne uspehe, pod uslovom da kad dođe u Jerusolim ne načini nikakvo zlo ni jevrejskom Hramu niti njegovim sveštenicima. Aleksandar je tako i postupio, te su mu jerusalimski sveštenici obećali da će svako dete koje se rodi tih godina dobiti ime Aleksandar. Između ostalih poznatih Jevreja i Jevrejki koji su nosili ime Aleksandar / Aleksandra navodimo: Aleksandar Janaj (103-76 pre n.e.), kralj i veliki sveštenik u Judeji; Aleksandra Šlomit (Šlomcion Aleksandra), kraljica Judeje, vladala posle smrti supruga Aleksandra Janaja (76-67 pre n.e.); Aleksandar sin Aristobulosa II (oko 80-40 pre n.e.), među poslednjim vladarima iz kuće Hašmonejaca i supruga mu Aleksandra kći Horkanosa II; Aleksandar (35-7 pre n.e.) sin Horodosa i Mirjam Hašmonejke...

*

Početak davanja imena po precima počinje od Drugog hrama, a sve češće i češće od perioda Talmuda, odn. do oko 500. godine nove ere. U to vreme došlo je do velikih promena na teritoriji Erec Jisraela, od grčke vladavine, preko Rimljana do Vizantije.

LIČNA IMENA

Imena uopšte, pa i jevrejska, mogu se u principu podeliti na više kategorija: Teoforično ime je 'bogonosno', ime čoveka koje sadrži ime Boga ili nekog posebnog božanstva (srpski: Božidar; grčki: Teodoros = Božji dar; feničanski: Hanibal = dar boga Bala; hebrejski: Matanel = Dar Boga...)

Patronimik je prezime izvedeno po imenu oca, dopuna ličnog imena očevim u pridevnom ili atributivnom obliku. Tako sufiksi -ić, -vić i sl. imaju značenje patronimika - Avramović - Avramov sin (mali Avram)...

Matronimik - prezimena načinjena po imenu majke, kao Sarić, Dvorin, Rivkin...

Jevrejska imena odlikuju se 'bogonosnim' značenjima. Ona ili počinju ili se završavaju Imenom Gospodnjim: Kao prefiks, odn. početak pojma koji sa drugom reči sačinjava celovitu reč, navodimo El- ili Eli- kao i Jo- ili Jeho- sa nekoliko

primera: Elihu ili Elijahu, Elazar ili Eliezer, Elhanan, Jehonatan ili Jonatan, Joav, Jehošua, Jehoram... ali ih je mnogo više sa sufiksom, odnosno završetkom imena -el ili -ja odn. -jahu. Uzmimo samo primere iz Starog zaveta:

Azriel, Becelel, Daniel, Gavriel, Imanuel, Jisrael, Mihael, Natanel... (Ova i ovakva imena obično su u Srbiji dobijala nastavke -ilo).

Jeremija, Ješaja, Ovadija, Š(e)maja...

Naši preci su se trudili da ne sastave slova JOD i HEJ – skraćenice za ime Svevišnjeg, Jehove, pa su ime Jehuda pisali Jeuda ili Juda, Jehošua Jošua, Jehoram Joram i sl.

Osim tih teoforičnih, lična hebrejska imena davana su deci:

Po nadi i iščekivanjima od novorođenčeta: Mazal-tov = Srećna, Jafa = Lepa, Adina = Nežna, Maclijah = Uspešan. Za Veselu ima nekoliko izraza: Dica, Gila, Rina, Simha, a za Veselina: Gil, Simha, Sason...

Po nebeskim telima i prirodnim pojavama: Gal = Talas, Tal = Rosa, Matar = Kiša, Barak = Grom, Kohava = Zvezda, Noga = Venera, Šabtaj = Saturn, Šahar = Zora, Zohar = Sjaj...

Po dragocenostima i dragom kamenju: Margalit ili Pnina = Perla, Zahava = Zlata, Šoham = Oniks...

Po bojama: Lavan = Beli, Šahor = Crni, Admon = Crveni, Amoc = Kestenjast i sl.

Flora i fauna: U nadi da će im deca biti velika, izdržljiva i jaka, dečacima su davali sledeća imena: Alon = Hrast, Erez = Kedar, Oren = Bor, ili jednostavno Ilan = Stablo, a devojčicama: Dikla = Palma, Tamar = Urma / Datula...

Naši preci se nisu ustručavali da svojoj deci daju imena životinja, što se i danas čini, ali samo u vezi sa izvesnim 'časnim' životinjama, od kojih su najčešća bila: Arje = lav ili Gur-Arje = lavić, Cvi = jelen, Zeev = vuk, Dov = medved, Rahel = ovčica, Cipora = ptica, Dvora = pčela, Jona = golub... Tako, na primer, za decu praoca Jakova - u Prvoj knjizi Mojsijevoj, 49:9, stoji: '*Lavić Jehuda*'; isto, 49:21: '*Naftali je košuta lakonoga*' i slično.

'Drugorazredne' životinje bile su ignorisane i njihova imena davana su samo kao pogrдна, podrugljiva, kao nadimci: Hamor = magarac, Nahaš = zmija i slično. No i tu ima izuzetaka: za Isahara, u Prvoj knjizi Mojsijevoj, 49:14 (prevod

Daničića) stoji: *'Isahar je magarac jak u kostima...'* ili po prevodu Silvija Grubišića: *'Jisakar je koščat magarac...'*, za Dana (isto, 49:17) piše: *'Dan će biti zmija na putu i guja na stazi...'*, ili po prevodu Grubišića: *'Nek Dan zmija bude na putu, guja pokraj staze...'*, a za Benamina stoji (isto, 49:27): *'Venijamin je vuk grabljivi'*.

Međutim, ni imena mnogih 'časnih' životinja nisu davana deci. Primer su kelev = pas, hatul = mačka, sus = konj i sl. Doduše, bilo je varijacija na ta imena, kao ime i prezime 'Kalev'.

*

Dok su ranijih generacija neka ista imena davana i muškoj i ženskoj deci (Jona, Simha i slično), u Izraelu poslednjih generacija sve je više tih pojava: Šahar ili Zohar, Tal, Lior, Linur, Lital...

Useljenici paze da svojoj deci ne daju imena koja su u Izraelu lepa i poželjna, ali u zemlji iz koje potiču izazivaju porugu. Kao primere navodimo imena: Tikva (nada), Noga (Venera, jutarnje svetlo, zora), Gad (jedan od sinova praoca Jakova, u značenju 'sreća' ili 'blagoslov')...

Obratan je slučaj sa imenima koja su u dijasporama lepa i zvučna, ali su na hebrejskom gadna i pogrдна, te su se njihovi nosioci trudili da ih promene. Navodimo kao primer Jevreje iz Jugoslavije s prezimenima Hara (izmet), Zunana (prostitutka) i slično.

*

Pod uticajem tendencija asimilacije, u zemljama Evrope gubi se tradicionalni običaj da se deci daju imena dubljeg značaja i lepe simbolike. Kod Aškenaza se ustalio običaj da se uz jevrejsko tradicionalno *'brit-mila'*, *'sinagogalno'* ili *'sveto ime'* (šem ha-kadoš), koje čoveka prati 'od kolevke pa do groba', upotrebljava i *'građansko'* ime, prilagođeno okolini u kojoj su Jevreji boravili i smeru u kojem su želeli da odgajaju decu, ali umnogome je to ukazivalo na mentalitet roditelja. Deca su dobijala imena koja su bila 'pomodna', 'otmena' ili 'apartna': imena junaka iz romana, drama, opera, filmova, sporta, šaha (najčešće Raul), pa i politike... To *'građansko'* ime postepeno je preovladavalo, te je osnovno ime padalo u zaborav i jedino se moglo naći - i to ne uvek - na nadgrobnim spomenicima, ako su natpisi bili dvojezični.

U Beogradu i Srbiji, gde je sefardski živalj bio u većini, deci su davana lepa španska imena, najčešće: *Alegra* (Vesela), *Anđela*, *Bela* (Lepa), *Blanka* (Bela), *Buena* (Dobrila), *Dijamanta* ili *Džoja* (Biserka), *Estreja* (Zvezdana), *Klara* (Jasna), *Linda* (Košuta), *Luna* (Mesec), *Oro* (Zlata), *Palomba* (Golubica), *Perla*, *Roza*, *Sol* (Sunce) i slično. Bilo je i "aristokratskih" imena kao *Dona*, *Duka*, *Sinjora*, *Sultana*, *Regina* ili *Rejna* (po hebrejskom *Malka* - kraljica) i sl.

*

Razlika u shvatanjima prilikom dodeljivanja imena novorođenoj deci bila je velika između Sefarda i Aškenaza. Kod Aškenaza je prvenac dobijao ime dede po ocu samo u slučaju ako ded nije bio živ. To je bilo 'protiv uroka', jer se smatralo da unuk koji nosi i ime i prezime dede - uzima njegovo pravo na život. U tom slučaju se detetu davalo ime dede po majci, jer prezime nije bilo isto.

Kod Sefarda je taj princip bio potpuno suprotan. Davanje dedinog imena prvorodenom sinu smatralo se pitanjem časti, kako bi dete s imenom nasledilo i osobine voljenog pretka. Taj prvorodeni sin dobijao je - uz ime dede po ocu - dodatak *Buhor*, *Buko*, *Buki* ili *Bukić* (po hebrejskom *Behor* - prvenac), a prvorodena kći po očevoj majci, takođe uz naznaku *Buhora*, *Buča*, *Buka*, *Bukica* ili *Bohoreta*, te bi se veoma često lično ime zanemarivalo i zaboravljalo. Drugi sin i kćerka dobijali su imena majčinih roditelja. Tako, po tom principu, kod Sefarda se tačno moglo utvrditi rodoslovlje bar prvorodjenih u pravoj liniji.

Tek svi ostali, kasnije rođeni, nosili su 'biblijska' imena (Avraham, Jichak, Jakov, Moše, Aharon i njima slična, a devojčice Sara, Rivka, Lea, Hana i slično).

Ako bi se dete rodilo pred jevrejske praznike dobijalo bi odgovarajuće ime kao *Jom-tov* ili *Hagaj* (Blagdan) ili u subotu *Šabtaj*; pred Purim *Mordehaj*, za 33. dan Omera (*Lag ba'omer*) *Šimon*, oko devetoga ava (*Tiša be'av*) - *Menahem* ili *Jeruham*, meseca Nisana - *Nisan*...

Ako bi se ženi nakon mnogo godina neplodnosti rodio sin, dobijao bi ime *Rahamim* (Milosrđe), a ako bi dete preležalo neku tešku bolest, a često još za vreme bolesti, dodavalo bi mu se jedno od imena: *Hajim* (Živko) ili španski ekvivalent *Vidal* (za žensko dete *Vida*), kao i *Nisim* - čudo, *Rafael* - kojega je izlečio Svevišnji i sl.

Porodica koja dugo nije imala dece ili su deca umirala pri porođaju ili odmah posle njega i najzad se rodilo zdravo muško dete, da bi se lanac smrti prekinuo i da bi se obmanuo urok, odn. zavarao trag zlom duhu kad dođe da potraži dete na adresi roditelja, pribegavalo se simboličnoj ceremoniji - '*pidijon ha-ben*' - 'prodaja' sina nekome od porodice, po prethodnom dogovoru. Detetu bi se dodavalo ime *Merkado* ili *Ben-Cion*. Protiv uroka prvenac je nosio malu mindušu na levom uhu.

Kod Jevreja je bilo veoma važno imati muško dete, jer je običaj da sin izgovara '*kadiš*' - posmrtnu molitvu za oca. Deca rođena posle očeve smrti često su dobijala ime *Kadiš* ili *Kadoš*.

Česta pojava u Srbiji bila je izopačavanje imena, dodavanjem ili oduzimanjem nekih slova ili njihovom zamenom drugim slovima. To se najčešće dešavalo sa slovima Š i C, koja su se pretvarala u S: *Cion* - *Sion*, *Curi* - *Suri*, *Cvi* - *Sevi* ili *Cevi*, *Šabtaj* - *Sabitaj*, *Šalom* - *Salom*, *Šaltiel* - *Saltiel*, *Šem-tov* - *Santo*, *Šimon* - *Simon*-*Sima*, *Šlomo* - *Solomon-Moni*, *Šmuel* - *Samuel-Sami* i slično.

Zanimljivo je da su ponekad sefardska imena dobijala svoj aškenaski izgovor. Tako, na primer, *Đentila* je postala *Jente*, *Esperansa* - *Šprinca* i slično. Dok se ranije smatralo da je i naziv *Senjor* pretvoreno u *Šneur*, kasnije se utvrdilo da veoma često aškenasko ime *Šneur* dolazi od dve hebrejske reči: *Šne* i *Ur* - dva svetla.

Veoma često, naročito kod Sefarda, nije se izgovaralo hebrejsko jedva čujno slovo *H* (*hej*), naročito na početku reči, iako tamo služi kao član (kao *le* i *la* na francuskom, *the* na engleskom i *der*, *die* i *das* na nemačkom) i reč bi počinjali drugim slovom. Kao primer: ovaj dan (*Ha-jom ha-ze*) pisali su '*Ajom aze*', *Roš hašana* - '*Roš ašana*' i sl. Tako se pisalo i u Bugarskoj, dok su u Rusiji umesto slova *H* pisali *G*, te su se hebrejski listovi *Ha-melic*, *Ha-magid*, *Ha-olam* nazivali *Ga-melic*, *Ga-magid*, *Ga-olam*... Svaki *Horovic* postajao je *Gorovic* ili *Gurevič*, *Kohen* - *Kagan* i slično.

*

Dok je u jevrejskom svetu tokom istorije, u doba helenizacije, emancipacije i sl. vladala tendencija da se deci ne daju jevrejska imena, došlo je do paradoksa da je baš nejevrejski svet prigrlilo biblijska imena, pa dok je Avraham kod Jevreja postajao *Albert*, *Adolf*, *Alfred* i slično, *Linkoln*, predsednik SAD (1860-65) nije se

stideo svoga imena, kao ni Benjamin Franklin, jedan od autora američke 'Deklaracije nezavisnosti'. Ovde pominjem još samo neke ličnosti sa 'biblijskim' imenima: Efraim Lesing, Isak Njuton, Jonatan Svift, Imanuel Kant, Daniel Defoe...)

Zanimljiva je pojava da su Jevreji često davali svojoj deci imena smatrajući ih 'nejevrejskim': Adam, Ana (Hana), Eva (Hava), Ilija (Elijahu), Jelisaveta (Eliševa), Lazar (Elazar), Marija (Mirjam), Pavle (Šaul), Sima (Šimon), Suzana (Šošana), Žak (Jakov), Žan, Ivan, Jovan ili Hans (Johan), Zlata, Golda, Ora (Zahava)...

*

U Izraelu su prvih godina njegovog postojanja davana deci tipična imena, sa prefiksom *Ami-* koji znači 'moj narod', kao Amikam, Amihaj, Amiram i slično ili po imenima u Holokaustu nestalih rođaka.

PREZIMENA

Jasna su bila imena povezana s prošlošću i poštovanje svetih i svetlih pojava iz jevrejske religije i istorije, ali su Jevreji širom Evrope uzimali ili bili prinuđeni da uzimaju uglavnom nemačka prezimena (iako ih je bilo i ostalo i sa hebrejskim i španskim) i to:

Predreč sa dodacima / završecima: Rosen- (na primer: Rosenberg, Rosenzweig, Rosenstein, Rosenthal), Mandel- (Mandelbaum, Mendelson)...

Završetak: -baum, -berg, -zweig, -man, -stein, -stern, -tal, -son...

Navodimo ovde i prezimena:

Po fizičkim i drugim osobinama: Klein(mann) – Katan / Kiš, Gross(mann) – Gadol / Nađ, Jung(mann), Alt(mann), Schwarz / Fekete, Weiss / Feher / Belič...

Po nebeskim telima i pojavama: Stern- (Sternberg, Sternhell) / Zvezdić, Mond- (Mondschein), Sonne- (Sonnenschein)...

Po dužnostima u jevrejskoj zajednici (ili na hebrejskom originalu, češće na lokalnim jezicima): Dajan (Richter), Gabaj, Hazan (Kantor, Singer), Melamed (Lehrer, Maestro, Melamed, Mualem), Nagid, Parnas, Rabin (Haham, Priester), Šamaš (Diener), Šohet (Schlaechter)...

Po zanimanjima: Beker, Glazer, Koch, Šnajder, Šuster, Tišler, Zinger...

Po pomoćnim sredstvima za ta zanimanja: Nadel, Fingerhut, Zwirn...

Po cveću i plodovima: Apfel, Birnbaum, Blum, Kirsch, Mandel, Nussbaum, Weintraub...

Po životinjama i pticama: Adler, Fisch, Hirsch, Wolf / Farkaš...

Po bojama: Braun – Pardo / Moreno; Weiss – Blanko; Gelb – Amariljo; Schwarz – Negro; Gruen – Verde; Rot – Rojo...

Po danima u nedelji: osim hebrejskog imena Šabat (Sabato) – među aškenaskim prezimenima nalazimo gotovo sve dane: Sonntag, Montag, Dienstag, Mittwoch, (nismo našli Donnerstag), Freitag.

Po geografskom poreklu:

Ako su se Jevreji selili iz mesta u mesto, iz jedne oblasti ili provincije u drugu ili iz zemlje u zemlju, često su sami uzimali ili su im drugi 'prikačili' nadimak po mestu odakle su došli i ti nadimci ostali su im kao prezimena. Nekoliko primera prezimena ukazuju na mesto odakle su se Jevreji doselili u Beograd i u Srbiju. Tako među Sefardima: Alkalaj, Carfati, Franses, Florentin, Kasorla, Kastro, Katalan, Kordova, Morpurgo, Navaro, Perera, Romano, Toledano, Tolentino, Venecijani i slično.

Među Sefardima bilo je mnogo prezimena koja su ukazivala iz kojih provincija potiču s tim što je stavljana rečica 'de': de Leon, de Majo, de Medina (što svakako nije ukazivalo na plemićko poreklo). To se vremenom spajalo i prekrajalo, što se najbolje vidi na beogradskom jevrejskom groblju: prezime De Majo se vremenom pisalo Demajo, a kasnije Demajorović. I tu je bilo problema, što se vidi iz prezimena Džajin (Džajinović) i Džerasi. Prva porodica (d'Jaen) potiče iz španskog grada Haena, a druga (d'Jeras) iz Herasa, te ovde upotrebljavamo transkripciju Djaen i Djerasi.

I za Aškenaze se po prezimenima videlo odakle su došli: Dojč, Holender, Polak, Šlezinger, Španier, Ungar, Tirkel i slično, ili po gradovima: Berlin(er), Bilic(er), Boskovic, Breslau(er), Frankfurt(er), Hamburg(er), Horovic, Lemberg(er), Ofner, Preger, Presburg(er), Pšerhof, Rešofski, Vajler, Valah, Varšavski, Viner i dr.

Uzged, gotovo svi 'Aškenazi' i 'Ruso' postali su Sefardi i samo im je ime nagoveštavalo odakle potiču. Obratan je slučaj sa Aškenazima s prezimenima Španier ili Španić, Tirkel (iz Turske) i slično.

*

U modernom Izraelu je tipičan povratak na hebrejska imena. Prvi predsednik vlade David Ben-Gurion zahtevao je od predstavnika države i državnih ustanova u zemlji i inostranstvu da promene svoja uglavnom nemačka prezimena hebrejskim, za šta je dao i lični primer, menjajući svoje prezime Grin. Predsednici Izraela promenili je svoja prezimena: Šimšilevič u Ben Cvi, Kačalski u Kacir, državnici kao Moše Šertok u Šaret, Golda Majerson u Meir, Nobelovac Agnon rodio se kao Čačkes...

Mnogi Jevreji koji su imali nemačka ili arapska imena i prezimena menjali su ih u tipična jevrejska, pa je Lampel postao Lapid, Breslavski - Bar-Lev, Nojman - Neeman, Nusbaum - Egozi, Štern - Zvezdić, Vajs - Cahar, Švarc - Šahor, Vajntraub - Ejnav i sl.

Međutim, u velikom talasu doseljenika posle rađanja države Izrael događali su se i razne nepredviđene situacije koje su 'rađale' ili 'stvarale' nova imena, kako je to opisao Efrajim Kišon, koji se trudio da činovniku absorpcije objasni da je njegovo ime Ferenc Kišont

Poslednjih generacija u Izraelu, u spomen poginulih sinova, roditelji su menjali prezimena i uzimali njihova imena uz prefiks *Avi-* kao Avinoam (otac Noama), Aviran (otac Rana)... Isti je slučaj i sa braćom, koja su dodavala prefiks *Ahi-* kao: Ahimeir (Meirov brat), Ahinoam...

*

U Talmudskoj literaturi nalazimo porodična imena (prezimena) i 'običnih ljudi', dok su dotle tu privilegiju imali samo prvosveštenici, jer se 'po genealoškom stablu' trebalo utvrditi da li neko odgovara ili ne tom pozivu. 'Obični ljudi' dodavali su svojim imenima samo ime oca. U toj literaturi nalazi se i dosta nadimaka, uglavnom po mestu odakle su došli: Josi Galili, Nataj Arbeli, Hilel Bavli i slično, kao i po zanimanjima: Johanan Ha-sandler (obučar), Jichak Nafha (kovač) i slično.

Jevreji širom Evrope bili su prinuđeni da menjaju svoja imena i prezimena shodno zakonima koji su bili na snazi u raznim zemljama. Zanimljivo je da su ti zakoni bili veoma često potpuno oprečni. Bilo je zemalja gde je Jevrejima bilo striktno zabranjeno da uzimaju hrišćanska / arijevska imena, kako bi se razlikovali od ostalih stanovnika dotične zemlje, a u drugim zemljama im je bilo zabranjeno da se drže svojih tradicionalnih, uglavnom Biblijskih, prezimena (na pr. Koen, Levi) i imena (na pr. Avram, Isak, Jakov). Ponekad je u istoj zemlji nekoliko puta menjan zakon, te su Jevreji nekoliko puta morali da menjaju svoja imena. Promene prezimena Jevreji su morali da prijave ne samo vlastima, već i lokalnoj jevrejskoj zajednici.

U zemljama Evrope, a naročito u Zapadnoj Galiciji i Bukovini, činovnici su veoma često davali Jevrejima pogrdna imena i samo je podmićivanje, i to masno, moglo da ih oslobodi tih imena.

*

Bilo je i čisto hebrejskih prezimena (pored Koen i Levi) kao Baruh, B(e)raha, Cion ili Ben-Cion, Gabaj, Gaon, Gedalja, Hason, Hazan, Jakar, Mašijah, Melamed, Mevorah, Mizrahi, Nisim, Ovadija, Pesah, Šalom, Sason, Simha i slično. Za njih se smatralo da su poreklom Romanioti, tj. da njihovi preci nisu došli na Balkan ni iz Španije niti iz aškenaskih zemalja, već iz Grčke u koju su prešli direktno iz Erec Jisraela, izgnani posle razaranja Prvog jerusalimskog hrama, 540. godine pre n.e. ili posle razaranja Drugog hrama, 70. godine n.e.

Španski jezik ostavio je pečat i na prezimenima: *Konfino* (izgnan), *Konorti* (utešitelj), *Konforti* (onaj koji bodri), *Pijade* (milosrdan), *Presijado* (dragi), *Saporta* (onaj koji pomaže), *Testa* (glava)...

*

Važna prekretnica u istoriji jevrejske emancipacije nastala je 23. jula 1787. godine. Za vreme sveopšte germanizacije, po patentu cara Josipa II od 23. jula 1787. godine, Jevreji u celoj srednjoj i velikom delu istočne Evrope morali su imati nemačka prezimena:

"Die Judenschaft in allen Provinzen zu verhalten, einen deutschen Vornamen sich beilegen. In den Conskriptionsbuechern bestaendig angenomene Vor- und Geschlechtsnamen in deutscher Sprache eingetragen werden."

Ko je i dalje upotrebljavao jevrejsko prezime platio je i veliku globu i bio prognan iz svih austrijskih krunskih zemalja. Taj potez imperatora Jozefa II objašnjen je težnjom da se izbegne konfuzija u pravnoj registraciji, kao i u privatnim stvarima. Od 1. januara 1788. godine širom Austrije i njenih provincija, svaka glava porodice morala je da izabere ime za čitavu porodicu. Često bi onaj ko nije imao novaca da podmiti carsku konskripcionu komisiju dobijao razna podrugljiva i uvredljiva imena.

Što se tiče žena – neudate su morale da prihvate prezime oca, a posle udaje – prezime muža. Od istog datuma u sve matične knjige trebalo je da bude upisano ime novorođenog deteta samo na nemačkom jeziku. Bila je objavljena lista nemačkih imena (po abecednom redu) koje su Jevreji mogli da izaberu za sebe, pa su se mnogi trudili da prilikom promene nova porodična imena sačuvaju jevrejsko značenje ili barem prizvuk i/ili izgovor prethodnog imena, iz pijeteta prema precima.

*

Mnogi Jevreji koji su nosili prezimena *Ko(h)en* (sveštenici) i *Levi* (pratioci) trudili su se da prikriju svoje tako izrazito jevrejsko prezime, pa su postajali Kohn, Kojen, Kojenović, Kalman, Kemenj, Komloš, pa i Prister ili Popović, kao i Lević, Levin, Levinski, Lvinger, Levinson, Levinštajn i slično.

Bilo je Jevreja koji su upotrebljavali skraćenice koje laiku 'nisu otkrivale' jevrejsko poreklo. Tako prezime Šac nije bilo ništa drugo nego *'Šalijah cibur'* (kantor), a Kac nije značilo 'mačka' (po nemačkom), već je bilo skraćenica od *'Kohen-cedek'* (pravedni sveštenik). Bek je bio skraćenica za *'Ben kedošim'* (sin mučenika), Gec za *'Ger cedek'* (pravedni prozelit), Šen - *'Šalijah neeman'* (pouzdani glasnik), Šik - *'Šem Jisrael kodeš'* (Sveto ime Jisraela)...

*

Drugi važan zakon tog tipa bio je Napoleonov Dekret od 20. jula 1808. godine. Bilo je naređeno da svi Jevreji podanici Francuske Imperije koji još nisu izabrali

imena i prezimena, to učine u roku od tri meseca po objavljivanju Dekreta i da svoja imena registruju u mestu svog boravka. Jevrejima je bilo zabranjeno da uzimaju imena iz Starog zaveta ili po nekom gradu, osim ako im je to bilo dozvoljeno Zakonom od 11. Žerminala XI godine (1. aprila 1803).

*

U članu 27. Zakona o ličnim imenima Kraljevine S.H.S. od 19.2.1929. godine stoji da svako može tražiti ispravku matičnog upisa za svoje porodično ime, ako dokaže da se porodično ime predaka pisalo drugačije nego što je u matici provedeno, odnosno da može tražiti da se porodično ime piše po pravilima fonetike, a ne nemačkim, mađarskim, italijanskim ili bilo kojim drugim pravopisom. Isti način pisanja porodičnih imena vredi kod upisa u matične knjige u slučaju porođaja, ženidbe i smrti.

*

Jedan od problema bio je kako pisati aškenaska imena - izvorno ili izgovorno. Autor je odlučio za izgovornu transkripciju iz mnogo razloga, od kojih je jedan bio što se u Srbiji pisalo ćirilicom, te bi bilo više nego smešno pisati ih tom azbukom (umesto Č pisati ćirilicom TSCH, umesto Š pisati SCH, a bilo je i problema sa međuglasovima (*metafonija* ili *umlauti*) i slično. Bilo je teškoća izvorne transkripcije i u predelima u kojima se upotrebljava latinica. Samo u velikim gradovima, pa i tamo manjina, znala je da pravilno izgovara (strana) imena koja su se pojavljivala u dnevnoj štampi (kao primer: *Churchill*).

Bilo je i drugih problema, od kojih navodimo samo izvesne: u Beogradu se pisalo i Aškenazi i Eškenazi, pa se to ogleda i u prezimenima, te ovde upotrebljavamo naziv "Aškenazi" osim u slučajevima gde se neko zvanično vodio kao "Eškenazi".

DEMINUTIVI

Karakteristična su jevrejska imena koja su izvedena iz deminutiva, svaki deminutiv pod uticajem zemlje u kojoj je nastao odn. govornog jezika te zemlje. U zemljama nemačkog područja, uz očiglednu deformaciju osnovnog imena, često do

te mere da se čak ne mogu prepoznati osnovni oblici, tipični su nastavci deminutiva na kraju reči **-le, -lein, -lin, -el, -chen:**

Ester – **Terlein**, Lea – **Leale**, Mirjam – **Mirel**, Rahel – **Rehlein**, Rivka – **Rivchen...**
Šabtaj – **Šepsel**, Šmarja – **Šmerl**, Šmuel – **Zangvil...**

U francuskom govornom području nastavci su uglavnom **-il:**

Avraham – **Abramin**, Jakov – **Žak / Žakobin**, Ester – **Terin...**

Zanimljivo je da su u raznim zemljama smatrali da je kraj reči **-el** već sam po sebi deminutiv, pa su čak i ime Jisrael (iako su često izgovarali reči '*Šma Jisrael*') 'vraćali iz deminutiva' na **Iser** ili mu dodavali **-lein**, pa je bilo dosta prezimena **Iserlein, Iserlis...**

Ime Rahel se pretvaralo u **Rohele, Reli, Reha, Rašela, Šeli.**

U srpskom se deminutiv imena izvodi dodatkom **-ka** i **-ica**, ali svakako ne ako se originalno ime tako završava (Milica, Dragica): Buena – *Bojka*, Rahel – *Relika*, Sara – *Šarika...*

Zanimljiva je i pojava jevrejskih prezimena po majci. Kao primer, poznati Nobelovac Jichak Singer dodao je svome prezimenu još jedno, Baševic, po imenu svoje majke Bat-Ševe, 'progutavši' slovo T, a dodavši **-is**. (*Bat-Ševa je majka kralja Šloma*, u Daničićevom prevodu: *Vitsaveja mater Solomunova*). Uzgred, sin Baševisa Singera, koji živi u Izraelu, promenio je prezime u Zamir.

*

Veoma je osetan bio uticaj srpskog jezika na jevrejska imena, naročito od kraja 19. veka. Donosimo nekoliko primera 'prilagođavanja' hebrejskih imena: Behor ili Baruh postao je *Bora*, Benjamin – *Benko*, Dan – *Danko*, *Danduš*, Daniel – *Danilo*, David – *Dača*, Elazar – *Lazar*, *Laza*, Gavriel – *Gavra*, Hajim – *Mika*, Jakov – *Ika*, Jedidija – *Edija*, *Dido*, Johanan – *Ivan*, *Jovan*, *Joca*, Josef – *Joška*, Mordehaj – *Marko*, Nisim – *Nidža*, Rahamim – *Rajko* ili *Raka*, Šalom – *Miroslav*, *Mića*, Simha – *Radovan*, Šimon – *Sima*, Šmuel – *Mile*, Tova ili Buena – *Bojana* ili *Vojka*.

Uticaj srpskog jezika na hebrejska prezimena ogledao se u dodavanju sufiksa **-vić** ili **-ić**. Ta pojava, u istočnoevropskim zemljama karakteristična za Aškenaze, bila je u Jugoslaviji rasprostranjena kod Sefarda.

U spisku Jevreja i supružnika Jevreja koji su prema naredbi zapovednika u Srbiji od 30. maja 1941. godine podneli Opštini grada Beograda prijave o imovini (Zbornik SJOJ 6, Beograd 1992, str. 372-406), nalazimo sledeća prezimena sa dodatkom *-ić* ili *-vić*: Aladžemović, Albuherović, Almuzlinović, Anđelković, Ašerović, Avramović, Baruhović, Čelebonović, Cević, Davidović, Demajorović, Farkić, Hazanović, Isaković, Jakovljević, Jontović, Josifović, Judić, Kalmić, Karaoglanović, Kojenović, Leonović, Lević, Mandić, Mandilović, Manojlović, Mošić, Ozerović, Papić, Rafailović, Rubenović, Simonović, Sionović, Tajtacaković, Zumbulović i sl.

I dok su srpski i beogradski Jevreji svoja prezimena nosili do poslednjeg daha, u Bugarskoj i u delovima koje su Bugari anektirali skraćivani su im se tipični 'bugarski' dodaci *-ov* ili *-ev*, te su Jevreji Makedonije i Pirota u logoru smrti Treblinka predali svoju dušu i predstavili se Gospodu svojim originalnim imenima.

*

Tipična je bila pojava skraćivanja, pa time i deformacije prezimena: Šem-tov (dobro ime) postao je Sinto, Jom-tov (praznik, dobar dan) Jonto (kasnije Jontović)...

Uz dodatak *Ben-* ili *Bar-* (sin), dodavala su se imena, koja su se česta spajala, te je Bar-Aharon postajao *Bararon*, Ben Aroja - *Benaroja*, Ben Avraham - *Beavram*, Ben Cion - *Bencion*, Ben Josef - *Bejosif* i slično.

U Beogradu, uglavnom na Dorćolu, Jevreji su imali i nadimke, koje su dobijali po fizičkim i drugim osobinama ili manama: *Alto* (visok), *Arijendo* (rentijer), *Barbaka* ili *Barbudo* (bradati), *Bašu* (nizak), *Bučuk* ili *Bočko* (bliznak), kao i druge, od kojih navodimo samo neke: *Čevrljuga*, *Dilindži*, *Gamsiz*, *Gazikos*, *Grijiko*, *Guguta*, *Jumis*, *Jutaf*, *Kalavasa*, *Lađu*, *Livalinga*, *Liša*, *Loko*, *Njinjati*, *Paliku*, *Panderiko*, *Parlok*, *Pašariko*, *Pašika*, *Pedu*, *Pujkon*, *Sakujeku*, *Siego*, *Šastre*, *Tinjozo*, *Torsidera*, *Tranga-franga*.

PREZIMENA BEOGRADSKIH JEVREJA

Treba naglasiti da čitave beogradske jevrejske porodice ili najčešće velika većina njihovih članova nije preživela Holokaust, te smatramo da ovim spiskovima bar delimično spasavamo spomen na njih od potpunog zaborava.

U *Spisku razreza Glavnog opštinskog verskog prinosa Crkveno-školske jevrejske opštine (sefardskog obreda) u Beogradu za 1934. godinu* pojavljuju se sledeća prezimena:

Abenšoam – Abinun – Abravanel – Adanja – Adut – Afar - Aladžem / Aladžemović
– Albahari – Albala – Alfandari – Alhalel - Alkalaj – Alkuser – Almuli – Almuzlino
- Alšeh – Altarac - Alvo – Amar – Amodaj – Anaf – Anđelo / Anđelko / Anđelković
- Aron / Aronović – Arueti – Asael - Ašer / Ašerović – Atijas - Avram / Avramović –
Azriel.

Bahar – Bararon - Baruh / Baruhić - Beavram – Bejosif – Benarojo – Benbasat –
Bencion – Benjamin – Benvenisti – Beraha – Bišordi – Bukiš – Buli – Burlan.
Čelebonović - Cevi / Cević.

Daniti – Danon - Darsa - Davičo - David / Davidović - Demajo / Demajorović –
Djerasi.

Elazar – Elić – Eliezer - Elijas - Ergas – Eškenazi.

Farhi / Farkić – Faro - Finc / Finci – Franko.

Gabaj – Gadol - Gamliel - Gaon - Garti - Gedalja – Gozes.

Hajim - Haravon – Hason – Hazan.

Ilija - Isak / Isaković – Izrael.

Jakar - Jakov / Jakovljević - Jeušua – Jonatan – Jontović - Josif / Josifović – Judić –
Julzari.

Kabiljo – Kadmonović - Kajon – Kalderon – Kalef - Kalmi / Kalmić - Kamhi -

Kapon – Karaoglanović - Kario / Karić – Kasorla – Katalan - Katarivas - Kavison -
Kazes - Koen - Kolonomos - Konfino - Konforti – Krispi.

Lazar – Leonović – Levi.

Maca - Maclijah / Maclijahović – Mačoro – Maestro – Magreso – Majer - Majo /
Majorović - Mandil / Mandilović / Mandić - Manojlović – Mašijah – Medina –

Mejuhas - Melamed – Menahem – Menaše - Mešulam - Mevorah - Mojsilović -
 Molho - Montijas - Mordehaj - Moreno – Mošić.
 Naftali – Nafusi - Nahman - Nahmijas - Nahum - Natan - Nehama – Nisim.
 Ovadija – Ozmo.
 Papo - Pardo - Pelosof - Perera - Pesah - Pijade – Pinkas - Pinto – Popović – Puči.
 Rafailović - Romano - Ruben / Rubenović – Ruso.
 Šaban - Salom / Šalom – Šami - Samokovlija - Samuilo / Samuilović - Sarfati /
 Carfati - Saso / Sason – Semo - Sid - Šimon / Simon / Simonović – Solomon –
 Sumbul – Suzin.
 Tajtacak / Tajtacaković - Talvi - Testa - Toledano – Tuvi.
 Uziel.
 Varon.
 Zaharija - Zumbulović - Zunana

*

U *Spisku obveznika verskog prinosa Jevrejske aškenaske veroispovedne opštine u Beogradu za 1941. godinu* pojavljuju se imena preko hiljadu glava porodica (bez imena dece i uglavnom i bez imena bračnog druga, ukoliko i on sam nije bio obveznik, a treba naglasiti da je aškenaska porodica bila manja od sefardske i imala prosečno samo četiri člana). Sva su imena i prezimena pisana ćirilicom. Ovde donosimo ta porodična imena sređena po abecednom redu. I kod Aškenaza, kao kod braće im Sefarda, većina članova doleavedenih porodica nije preživela rat, te i ovde donosimo njihova imena uz puni pijetet prema žrtvama Holokausta:

Abeles – Adam - Adler - Agranović – Ajgenmaht – Ajhenštajn - Ajzinberg –
 Ajzenšrajber - Ajzenštajn - Ajzler - Akons – Alpar - Alt - Arnštajn - Arvaj - Ašer -
 Augner – Auslender.
 Bader - Bah – Bajić – Balaž - Band - Banet - Batjani – Bauer - Bek – Bem – Berger -
 Bihali - Bihler - Binder – Binenfeld - Birnbaum – Biro – Blam – Blat – Blau – Bli -
 Blumenberg - Bodroš – Bondi – Boroš – Bošan - Boskovic – Brajder - Brajer –
 Brajner - Bramer – Breder - Bretler – Brihta - Bril – Bristiger – Bruk - Brukner –
 Budai – Buhvald.
 Caler – Canger – Cegledi - Centner – Černjej - Ciklaj – Ciner – Cvajgental.

Dajč - Daniel - Darvaš - Davidović - Diamant - Dirnbah - Ditrihštajn - Dorner -
Dragoner.

Ebenšpanger - Ejdus - Engel - Erend - Erendiner - Erenji - Ereš - Erenfrajnd -
Ernfeld.

Fajer - Fajgl - Fajn - Farkaš - Farago - Fekete - Feldbauer - Feldman - Felzenštajn
- Ferber - Feste - Fingerhut - Finsterbuš - First - Fišbajn - Fišer - Fišgrund -
Flajšer - Flajšman - Fleš - Fodor - Fraj - Frajberger - Frajdenfeld - Frajdman -
Frajer - Frajnd - Frajvald - Frances - Frank - Frelih - Frenkel - Fric - Fridlender -
Fridman - Fuks - Furman.

Gabor - Gajić - Gal - Garaj - Gergelj - Gere - Geršman - Ginsberger - Giskan -
Glazer - Glik - Glogauer - Gildberg - Ginsberger - Goldberger - Goldfinger -
Goldman - Goldner - Goldštajn - Gonda - Gotlib - Grajf - Grin - Grinbaum -
Grinberger - Grinski - Grinvald - Gris - Gros - Grosman - Gruber - Grubi -
Gutman.

Hait - Hajduška - Hajek - Hajzler - Han - Hara - Hartman - Has - Hauer - Hečko -
Heht - Held - Hendel - Hendler - Henig - Henigsberg - Herc - Hercka - Hercl -
Hercler - Hercog - Herman - Heršković - Heslajn - Hirš - Hiršenhauzer - Hiršfeld -
Hiršl - Hiršler - Hirt - Hirtvajl - Hofman - Hoh - Hohberg - Hohner - Holender -
Holičer - Holo - Horovic - Horvat - Hubert - Husar.

Iric - Icković - Ižak.

Jakovljević - Jermović.

Kac - Kaljuski - Kaluzner - Kan - Kancler - Kanic - Kant - Kardoš - Kasovic -
Kauders - Kaufman - Kazmir - Kelemen - Kemenji - Keršner - Kertes - Kesler -
Keveši - Kiralj - Kiršner - Klajn - Klopfer - Klos - Klug - Knepfler - Koh - Kolb -
Kolman - Komloš - Kon - Koren - Korenić - Kormes - Kornel - Koš - Kovač -
Kozinski - Kramer - Kraus - Kremzir - Kreps - Krešić - Krigel - Krimnus -
Kulberg - Kurc.

Ladanj - Lajtner - Lande - Lang - Langfelder - Laub - Laufer - Lazarević - Lebl -
Lederer - Letičevski - Levaj - Levenberg - Levenson - Levenštajn - Lever - Levi -
Levinger - Liht - Litman - Lorant - Lošic - Lupu.

Majer - Majzl - Majzliš - Maler - Mandel - Mandelbaum - Mandić - Mandlović - Marković - Mendelson - Merkel - Mesinger - Milanić - Miler - Milhofer - Minh - Minkus - Mitler - Mondšajn - Munk.

Nadaš - Nahman - Najfeld - Najger - Najhauz - Najman - Našic - Nelken - Nemeš - Novogrodski - Nusbaum.

Obradović - Obreht - Ofner - Orban - Oštrić.

Palec - Partoš - Pataki - Perles - Pfeferman - Petrović - Pik - Pilišer - Pisker - Pite - Polaček - Polak - Polić - Popper - Pops - Pordes - Pozin - Preger - Princ.

Rabinović - Rac - Rado - Radojević - Ráhcer - Rahmilović - Rajh - Rajhenfeld - Rajhental - Rajner - Rajs - Rakoš - Rathauz - Rehnice - Reks - Remer - Rendeli - Rešovski - Reves - Ribar - Rifčes - Rihter - Rimer - Rip - Robić - Robiček - Rojan - Rokenštajn - Rot - Roter - Rozenberg - Rozencvajg - Rozenfeld - Rozenrauh - Rozner - Rubin - Rudović - Ruf - Ruhvarger.

Sabo - Sajman - Saks - Salamon - Salc - Samlaić - Samuel - Sauer - Savčić - Seči - Sekelj - Selski - Sidon - Silard - Simon - Singer - Snežić - Sonenberg - Sor - Sorger - Stribrni.

Šafer - Šajber - Šajer - Šajn - Šalinger - Šapira - Šarmac - Šatner - Šebek - Šefer - Šehter - Šenberger - Šenbaum - Šenfeld - Šer - Šiler - Šilinger - Šlang - Šlanger - Šlezinger - Šlomović - Šmit - Šnicler - Šojhet - Šomlo - Šosberger - Šoten - Šperber - Špicer - Šprung - Šrajber - Šrek - Šrotman - Štajn - Štajndler - Štajner - Štajnic - Štern - Šternberg - Štrasberger - Štraus - Štumes - Šugar - Šilc - Šuler - Švarc - Švarcenberg - Švicer.

Taglajht - Tau - Taubman - Telč - Tencer - Tesler - Tišler - Tobolski - Tuhfeld. Ungar.

Vajcner - Vajda - Vajler - Vajnberger - Vajs - Vajzlar - Vamošer - Vaserman - Vaserštajn - Važoni - Veber - Vegner - Veksler - Verber - Vermeš - Verthajmer - Vider - Vidman - Vidrih - Vig - Vild - Vilić - Viner - Vinter - Vinterštajn - Vizner - Volah - Volf - Volfenzon - Volmut - Volner - Vulfović - Vurgaft.

Zbarski - Zidverc.

Po gornjim spiskovima može se videti da su beogradski Sefardi zadržali svoja hebrejska prezimena, dodajući tu i tamo sufiks *-vić* ili *-ić*, dok su aškenaska prezimena uglavnom nemačkog porekla, tu i tamo neko mađarsko i tek veoma retko hebrejsko, poneki Ko(e)n i Levi.

*

Oba spiska nalaze se u Jevrejskom istorijskom muzeju u Beogradu, kucana su ĆIRILICOM na pisačoj mašini, ali smo ih mi ovde doneli LATINICOM i sredili ih po ABECEDNOM redu.

BIBLIOGRAFIJA:

- Biblija Biblija (Stari zavjet) Po prevodima Đure Daničića i Silvija Grubišića, Stvarnost, Zagreb 1968.
- Gumpertz (heb.) Y. F. Gumpertz, On the names of the Jews, *Tarbitz* 1956, pp. 340-353, 452-463.
- Kober (eng.) Adolf Kober, Jewish Names in the Era of Enlightenment, *Historia Judaica*, Vol. 5, No. 2, October 1943, pp. 165-182.
- Lebl Ženi Lebl, *Ko 'konačnog rešenja' – Jevreji u Beogradu*, Beograd 2002.
- Mošić Solomon L. Mošić, *Stanovnici jevrejske mahale u Beogradu u 19. veku, prema sećanju, s planom*. Rukopis.
- Pribram (nem.) A. F. Pribram, Urkunden und Akten zur Geschichte der Juden in Wien, I 1 (*Quellen und Forschungen zur Geschichte der Juden in Deutsch-Oesterreich*), Wien 1918, pp. LXXXI, 582-586.
- Semnic Aleksa Semnic, Jevrejska lična imena, *Jevrejski narodni kalendar* 5698/1937-38, str. 125-136.
- Šik Arje Jehuda Šik, O Obiteljskim imenima Jevreja u Jugoslaviji, *Jevrejski narodni kalendar* 1935-36, str. 128-141;
- Veselinović Jovanka Veselinović, Spisak Jevreja i supružnika Jevreja koji su prema naredbi zapovednika u Srbiji od 30. maja 1941. godine podneli Opštini grada Beograda prijave o imovini, *Zbornik SJOJ* 6, Beograd 1992, str. 372-406.

